

Sanatta Deneysel Yaklaşım ve Yaratıcılık Bakımından Monotip Baskı Tekniği

Monotype Printing Technique in Terms of Experimental Approach and Creativity in Art

Doç. Serdar DARTAR*
Arş. Gör. Sinem ÜNAL GERDAN**

DOI: 10.46641/medeniyetsanat.1591788

Araştırma Makalesi / Research Article

Öz

Resim, sanatçının içsel dünyasını ve duygularını görsel bir dile dönüştürdüğü bir sanat biçimidir. Renkler ve formlar, izleyicinin hayal gücünü harekete geçirir ve farklı yorumlara olanak tanımaktadır. Her eser, sanatçının deneyimlerinin bir yansımasıdır ve izleyiciyle benzersiz bir bağ kurmaktadır. Baskıresim, bu bağı geniş kitlelere ulaştırarak sanatçının ifadesini yayar ve izleyicilere farklı bakış açıları sunar. Böylece, bireysel deneyimler kolektif bir paylaşım haline gelmekte, sanatın erişilebilirliği ve etkisi artmaktadır. Baskıresim, çok eski dönemlere uzanan bir teknik olup yüksek baskı, çukur baskı, monotip baskı, elek baskı ve düz baskı gibi birçok yöntemi içerir. Zamanla sanatçılar yeni teknikler geliştirmiş ve dijital baskı da önemli bir yer edinmiştir. Monotip baskı, özgün eser üretimi sağlayan, az araç gerektiren ve anlık sonuçlar veren bir tekniktir. Tekniğin kolay ve etkili oluşu, çabuk sonuç vermesi ve anlık elde edilen görünümün tekrar edilememesi, çalışmanın konusunu oluşturan önemli unsurlar olmuştur. Araştırmada literatür taraması yöntemi uygulanırken, araştırmacı eser analizi yönteminden de yararlanmıştır. Literatür taraması yöntemi ile konuyla ilgili mevcut bilgi birikimini ortaya koymak ve daha önce yapılmış çalışmaları incelemek amaçlanmıştır. Bu süreçte, baskıresmin tarihçesi ve bu alandaki çeşitli teknikler incelenmiştir. Eser analizi yapılırken eserler teknik açıdan incelenmiş ve betimlenmiştir. Eserlerin nasıl yapıldığı, kompozisyon, renk dağılımı ve yapım tekniği gibi unsurlar eser analizinde etkili olmuştur. Özellikle monotip baskı tekniği, çalışmanın merkezinde yer almış ve bu teknik üzerine derinlemesine bir analiz yapılmıştır. Monotip, tek seferlik baskı yapılan bir tekniktir ve sanatçının yaratım sürecindeki özgünlüğüyle dikkat çekmektedir. Bu nedenle, monotip baskı uygulamaları örnekler üzerinden açıklanmış; kullanılan malzemeler, teknik süreçler ve sanatçıların yaratım aşamasındaki yaklaşımları gibi unsurlar detaylandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Resim, Baskıresim, Baskı Tekniği, Monotip Baskı

Abstract

Painting is an art form through which the artist transforms their inner world and emotions into a visual language. Colors and forms stimulate the viewer's imagination and allow for diverse interpretations. Each artwork reflects the artist's experiences and establishes a unique connection with the viewer. Printmaking extends this connection to broader audiences, disseminating the artist's expression and offering different perspectives to the audience. In this way, individual experiences become a collective sharing, enhancing both the accessibility and impact of art. Printmaking, an ancient technique, encompasses various methods such as relief printing, intaglio, monotype, screen printing, and lithography. Over time, artists have developed new techniques, with digital printing also gaining significant prominence. Monotype printing is a technique that produces unique works, requires minimal tools, and offers instantaneous results. The simplicity and effectiveness of the technique, its quick outcomes, and the fact that the resulting image cannot

* Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, serdardartar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5944-8331

** Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, sinem.unal@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8599-6753

be reproduced have made these aspects central to the subject of the study. A literature review method has been employed in the research, along with the analysis of artworks. The literature review aims to present the existing knowledge on the topic and examine previous studies. During this process, the history of printmaking and various techniques in the field were explored. The pieces were examined and described from a technical perspective when conducting artwork analysis. Elements such as composition, color distribution, and production techniques were key aspects of the artwork analysis. Specifically, the monotype printing technique has been central to the study, and an in-depth analysis of this technique was carried out. Monotype is a one-time printing process, notable for its uniqueness in the artist's creative process. Therefore, examples of monotype applications have been explained, detailing the materials used, technical processes, and the artists' approaches during the creation phase.

Keywords: *Art, Painting, Printmaking, Printing Technique, Monotype Printing*

Giriş

Bu araştırmada bir baskıresim tekniği olan monotip baskı tekniğinin sanatta yaratıcılık ve deneysellik bakımından önemli oluşu irdelenmiş, sanatçının spontane bir şekilde çalışmasına olanak tanınması, her eserin tek ve tekrar edilemez olmasını sağlaması gibi özellikleriyle yaratıcılığa etkisi üzerine durulmuştur. Monotip baskı tekniği, sanat dünyasında genellikle diğer baskı yöntemlerine kıyasla daha az incelenmiş ve anlaşılmış bir yöntem olmuştur. Oysa ki yaratıcılık, özgünlük ve ifade özgürlüğü açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Monotip baskı tekniği bu yönüyle makalenin konusunu oluşturmuş ve araştırmaya da yön vermiştir.

Sanatçının içsel düşüncelerini ve duygusal derinliklerini görsel bir biçimde ifade ettiği bir sanat dalı olan resim, en eski dönemlerden beri toplumların yaşamlarında önemli bir yer bulmuş ve bir ifade aracı olarak varlığını sürdürmüştür. Ressam, renk paletleri, çizim teknikleri ve şekil kullanımları sayesinde izleyicilerin hayal gücünü harekete geçirecek ve farklı bakış açıları geliştirecek bir ortam oluşturarak kendi duygularını yansıtırken izleyiciyle bağ kurmuş olur. Her bir sanat eseri, sanatçının yaşamında karşılaştığı anların, gözlemlerin ve duygusal deneyimlerin bir yansıması olarak ortaya çıkmakta ve bu durum, izleyiciyle sanatçı arasında özgün ve samimi bir bağ oluşmasına yol açmaktadır.

Sanatçının içsel yolculuğunun dışı vurumu olan resim, izleyicilere yalnızca görsel bir deneyim sunmakla kalmayıp, aynı zamanda duygusal bir yolculuğa da davet etmektedir. Her resim, izleyicilerin kendi yaşam deneyimlerine dair düşüncelerini ve hislerini sorgulamalarını teşvik eden bir ayna görevi görmektedir. Bu nedenle, her sanat eseri hem sanatçının hem de izleyicinin iç dünyalarına dair zengin ve anlam dolu bir iletişim sunmaktadır. Resim sanatının yakından ilişkili olduğu bir teknik olan baskıresim ve içinde yer alan baskı teknikleri, söz konusu üretimlerin devamlılığını, çoğaltılmasını sağlayan önemli teknikler olarak bilinmektedir. Eser çoğaltımı gibi işlevsel yönünün daha sonra estetik kaygıyla tamamen yeni bir çalışma olabilecek şekilde uygulanmaya devam eden baskıresim, gerek içindeki farklı yöntemler gerekse kullanılan malzemeler bakımından sanatsal üretimin bir parçası olarak varlığını devam ettirmiştir.

Baskıresim tekniği, duygusal ve görsel ifade biçimini daha geniş kitlelere ulaştırmanın önemli bir yolu olmuştur. Sanatçının bir tasarımını çoğaltarak daha fazla izleyiciye ulaşmasını sağlamakta ve her baskı, izleyicilere farklı bir deneyim sunmaktadır. Baskıresim, sanatçının içsel yolculuğunu paylaşma fırsatı sunarken, aynı zamanda izleyicilerin kendi hayatlarına dair düşüncelerini sorgulamalarına olanak tanımaktadır.

Her baskı, izleyiciler için yeni anlamlar ve duygusal tepkiler barındıran bir kapı aralamakta, böylece sanatçı ile izleyici arasında daha geniş ve katmanlı bir iletişim kurmaktadır. Bu sayede baskiresim, sanatın erişilebilirliğini artırarak, toplumsal bir etkileşim alanı oluşturmaktadır. Çok eski dönemlere temellenen baskiresim, içinde barındırdığı pek çok teknikle sanatsal üretimin önemli örneklerini sunmuştur.

Özgün baskiresim, sanatsal bir imgenin belirli bir baskı tekniği kullanılarak hazırlanmış bir kalıba işlenmesi ve bu kalıptan çoğaltılması sürecini ifade eder. Ne zaman başladığı tam olarak bilinmese de binlerce yıl önce mağara duvarlarına el izleri bırakan ilk insanların ve çamurda yuvarlanan silindir mühürlerle baskı yapanların çalışmaları, baskiresim sanatının ilk örnekleri arasında yer alır. Bu örneklerde, baskiresim tekniğinin temel aşamaları görünür. İmge, kalıp, baskı boyası, basım yüzeyi, basınç ve çoğaltma gibi ana unsurlar, teknolojik gelişmelere rağmen günümüzde de geçerliliğini sürdürmektedir (Keskin, 2022: 81).

Çok uzun yıllardan beri sanatçılar eserlerini baskiresim tekniği ile çoğaltırken daha sonraları baskiresmin gördüğü bu işlevsel rol, yerini estetik bir bakışa bırakarak sanatsal bir ifade aracına da dönüşmüştür. Söz konusu bu dönüşüm pek çok sanatçının eserlerinde kendini göstermiştir.

Sanat eserlerinin çoğaltılabilmesi, toplumsal yapıların dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Baskı sanatları, grafik üretimler olarak çoğaltma prensibiyle hem ticari hem de sanatsal bir zanaat olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, sanat eserinin etkisinin genişlemesi anlamına gelir. Bu noktada, sanat eserinin siyasi bir işlev üstlenebileceği söylenebilir. Dolayısıyla, bu çoğaltma özelliği, esere dönüşen baskı resminin elde ettiği fayda olarak kabul edilebilir (Grabowski ve Fick, 2009: 13).

Çok eski dönemlere kadar uzanan bir etki alanına sahip olan baskiresim, çeşitli yöntemlerle istenilen görüntünün hazırlanan baskı yüzeyinden kâğıda aktarılma işlemi olduğundan, söz konusu durumun gerçekleşmesinde farklı teknikler uygulanmıştır. Baskiresimle birlikte kitap resimlerinin basıldığı bunun için ahşap baskılardan yararlanıldığı görülmüştür. Sanat tarihine bakıldığında baskiresim, çoğu ressamın eserlerini çoğaltmak için başvurduğu bir yöntem olurken aynı zamanda özgün eserlerin de üretildiği sanatsal bir ifade aracı olarak da uygulanan bir yöntemdir. Albrecht Dürer, Francisco Goya, Rembrandt gibi pek çok ressam bu alanda eserler üretmiştir.

Baskı resim, kâğıdın bulunmasından sonra ortaya çıkmış ve 9. yüzyılda Çin'de ilk örnekleri görülmüştür. 14. yüzyılda Avrupa'da tahta baskıyla yapılan kitap resimleri dikkat çekmiştir. 16. yüzyılda, Rönesans döneminde, sanatçılar baskı resimle ciddi anlamda tanışmışlardır. Gutenberg'in 1440'ta matbaayı kurmasıyla tahta baskı kullanımında azalma yaşanmış, yeni teknikler ve gravürler ortaya çıkmıştır. Baskı sanatı, İtalya'da Mantegna ve Botticelli gibi ustalar tarafından geliştirilmiş, düşünce alışverişini hızlandırarak reform hareketlerine zemin hazırlamıştır. Bu gelişmeler, kuzeyde orta çağ sanatının sona ermesinde etkili olmuştur (imoga.org).

Tarihin eski dönemlerinden bu yana gelişim göstererek ilerleyen özgün baskiresim, sanatsal üretim sürecinin bir parçası olarak varlığını devam ettirmektedir. Kitap basımı, kitap resimleri, ressamların eserlerini çoğaltması gibi işlevsel bir yönü olan baskiresim zamanla giderek sanatsal bir yöne evrilmiştir. Söz konusu teknikle ressamlar yeni eserler üretmek için ilgilenmiş ve anlatım aracı olarak baskı tekniğinden yararlanmışlardır.

Baskiresim tekniği, genellikle taş, metal, tahta veya linolyum gibi malzemeler üzerinde yapılmakta ve elde edilen baskılar tek tek elle ya da makinelerle çoğaltılabilmektedir.

Baskiresmin, görsel sanatlar içinde özgünlük ve yaratıcılık açısından önemli bir yeri vardır; çünkü her baskı, sanatçının teknik becerisiyle benzersiz bir şekilde üretilmektedir. Farklı baskı teknikleri, örneğin gravür, litografi, serigrafi ve ofset baskı, sanatçılara çeşitlilik ve ifade özgürlüğü sunmaktadır. Bu sanat formu, izleyiciye farklı katmanlarda görsel deneyimler sunarken, aynı zamanda baskının tarihsel gelişimi ve kültürel anlamları hakkında derinlemesine bir düşünme fırsatı da vermektedir.

Özgün baskiresim, kendi içinde pek çok tekniği bulundururken her tekniğin kullanımı da farklılık göstermektedir. Yüksek baskı, çukur baskı, düz baskı, elek baskı, monotip baskı, kolografi, dijital baskı gibi daha pek çok tekniği kapsayan baskiresim, sanatsal üretimin farklı yüzeylerde gerçekleşmesi için de sanatçıya olanak tanımaktadır.

Yüksek baskı tekniği, içinde ahşap ve linol baskı yöntemlerini içeren ve uygulama alanı oldukça eski olan bir yöntem olarak bilinmektedir. Özellikle ahşap baskının çok eski zamanlara tarihlendiği görülmektedir.

Yüksek baskı tekniği, matbaanın erken dönemlerinden itibaren önemli bir yer tutmuş ve zaman içinde birçok farklı versiyonuyla gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bu teknik, baskı yüzeyindeki çıkıntılardan yararlanarak mürekkep transferi sağlamaktadır. Yüksek baskının temel prensibi, baskı yapılacak olan alanların yüzeyden yüksek tutulması yani tümsek bir alan oluşturması, baskı yapılmayacak alanların ise oyulması veya inceltilerek çukurlar elde edilmesidir. Böylelikle sadece yüksek kısımlara mürekkep uygulanmakta ve bu alanlar, baskı malzemesi üzerine aktarılmaktadır. Yüksek baskı tekniğinde, baskı yüzeyinin sadece çıkıntı alanlarının mürekkep alması, düşük alanların yani çukurda kalan alanların ise baskı yapmaması, tekniğin temel özelliğini oluşturmaktadır. Bu şekilde elde edilen baskılar oldukça net, keskin ve belirgin olmaktadır.

Yüksek baskı, sanatçıların da favori baskı tekniklerinden biri olmuştur. Özellikle gravür sanatçıları, metal plakalar üzerinde ince çizim ve oyma teknikleri kullanarak sanatsal baskılar üretmişlerdir. Bu baskılar, sanatsal bir değer taşımanın ötesinde, aynı zamanda büyük miktarlarda çoğaltılabilir olmaları sayesinde daha geniş kitlelere ulaşmıştır. Sanatsal değerlerinin yanı sıra eser çoğaltma özelliğiyle de işlevsel bir yön taşımıştır. Yüksek baskının sanat alanındaki yeri, yalnızca estetik değeriyle değil, aynı zamanda bu teknikle elde edilen baskıların kalıcılığıyla da anlam kazanmıştır. Çünkü, yüksek baskıda kullanılan materyaller genellikle uzun ömürlüdür ve baskı yüzeyindeki çıkıntılar zamanla aşınmadığı için baskı kalitesi de uzun süre korunmaktadır. Sanat tarihi içerisinde pek çok sanatçının üretmiş olduğu yüksek baskı örneklerinin günümüze kadar ulaşması söz konusu durumu desteklemektedir.

Yüksek baskı, aynı zamanda sanatçılar için önemli bir ifade biçimi sunmaktadır. Özellikle linolyum baskı gibi modern yüksek baskı teknikleri, sanatçılara yaratıcı özgürlük tanımakta ve bu tekniklerle yapılan eserler hem estetik hem de teknik açıdan oldukça dikkat çekici olmaktadır. Yüksek baskı, sanatta hem geleneksel hem de yenilikçi bir araç olarak varlığını sürdürmektedir ve baskı dünyasında estetik çeşitlilik ve kaliteyi artırmaya devam etmektedir. Söz konusu teknik uzun zaman önce Uzak Doğu'da da kendini göstermiş ve çeşitli amaçlarda kullanılmıştır.

Yüksek baskı (tahta baskı) tekniği, Uzak Doğu'da başlangıçta tanıtım aracı olarak kullanılmış, Budizm'in yayılmasıyla birlikte önem kazanmıştır. Taoist keşişler, kötü ruhları uzaklaştırmak için ilk baskıları yapmışlardır. 7. ve 8. yüzyıllarda, Çin'den Japonya'ya giden keşişler bu tekniği dini propaganda için yaygınlaştırmışlardır. "Diamond Sutra

Öğretisi”, 868 yılında basılan ve resim etkisiyle bilinen en eski tahta baskı kitabıdır. Budist rahipler, bu teknikle Budizm’i yaymak için önemli bir rol oynamışlardır (Kıran, 2016: 56).

Japon halkının toplumsal özelliklerini, kültürel yapısını baskılarına yansıtan Katsushika Hokusai, yüksek baskı tekniği olarak ahşap baskının güzel örneklerini sunmuştur. Söz konusu Japon halkının yaşamının anlatıldığı bu ahşap baskılara Ukiyo-e denilmiştir.

Ukiyo-e, bir tahta baskı tekniğidir. Bu teknikte, ahşap kalıplar kullanılarak yüksek kazı yöntemi uygulanmaktadır. Görüntü, ahşap yüzeye aktarılırken, resmi oluşturan çizgilerin hepsi zeminden yukarıda kalacak şekilde oyulur. Yüksek kısımlar mürekkeple boyanarak kâğıt üzerine basılır. Tahta baskılar dışında, aynı teknikle oluşturulan resimler, çizimler, kitap illüstrasyonları ve broşürler de Ukiyo-e’nin kapsamına girer ve bu eserler Japon kültürünün eşsiz yapısını yansıtmaktadır (Malkoç, 2018: 46).

Hokusai’nin Otuz Altı Fuji Dağı Manzarası serisinde yer alan en ünlü baskılardan biri olan Kanagawa Açıklarında Büyük Dalga, bu sanat anlayışını yansıtır. Resmin ön planında, fırtınada boğuşan üç tekne yer alırken, uzakta Fuji Dağı dalgaların arasında belirir. Kayıkların içindeki insanlar dev dalgalara karşı hayatta kalma mücadelesi verirken, arka plandaki Fuji Dağı her zamanki gibi ölümsüzlük simgesi olarak parlamaktadır (Karakuş, 2023: 10).

Görsel 1. Katsushika Hokusai, Kanagawa Açıklarında Büyük Dalga, Tahta Baskı, 25,7 cm × 37,9 cm, 1831 (en.wikipedia.org).

Yüksek baskı tekniğinin güzel bir örneği olan bu çalışma, Katsushika Hokusai tarafından tahta baskı ile elde edilmiş bir çalışmadır. Gerek renklerin kullanımı gerekse kompozisyondaki hareket olgusu, eseri etkileyici kılan önemli ayrıntılar arasında yer almaktadır. Eser aynı zamanda Japon halkının kültürünü yansıtmaktadır.

Çukur baskı tekniğine bakıldığında yüksek baskının aksine tümsekte değil, çukurda kalan alanların renklendirilmesiyle elde edilen baskı türü olduğu görülmektedir. Çukur baskıda da kendi içinde pek çok yöntem bulunmaktadır. Çukur baskı, tarihte özellikle gravür ve diğer sanatsal baskı tekniklerinde önemli bir yer tutan, derinlikli ve detaylı eserlerin yaratılmasında kullanılan bir baskı yöntemidir. Çukur baskı tekniği, genellikle bakır, çinko gibi metal levhalar veya pleksiglas gibi plastik yüzeyler üzerine uygulanan bir dizi işleme dayanmaktadır. Çukur baskı tekniği, yüksek baskı tekniğinin aksine yüzeyin altına oyma veya çizim yapılarak bir desen oluşturulması esasına dayanmaktadır. Bu işleme, geleneksel olarak asidik maddelerle yapılan asitleme yoluyla kazınma işlemiyle başlanmaktadır. Aynı zamanda, çizim veya yazı gibi detaylı tasarımlar doğrudan el ile de işlenebilmektedir. Söz konusu teknik, baskı alınacak levhanın üzerine aktarılan veya çizilen görüntünün asit tarafından aşındırılmaması için farklı maddelerle kapatılarak asit uygulanması ve yapılan aşındırılma ile görüntünün ortaya çıkması şeklinde gerçekleşmektedir.

Çukur baskı tekniği, mürekkebin bu çukurlara, oyulmuş ya da asit tarafından aşındırılmış alanlara dolmasını ve yüzeyin daha sonra temizlenmesini sağlamaktadır. Bu aşamadan sonra, mürekkep sadece oyulmuş ya da asite maruz kalarak aşınmış alanlarda kalmakta ve bu mürekkep kâğıda aktarılırken, yüksek ton geçişleri ve detaylı dokular elde edilmektedir. Bu özellik, çukur baskıyı, özellikle sanatsal ifadede tercih edilen bir teknik haline getirmektedir. Baskı işleminde kullanılan kâğıt, genellikle yüksek kalitede, kalın ve dokulu olmaktadır, çünkü bu tür kağıtlar mürekkebi daha iyi emmekte ve baskının kalitesini artırmaktadır.

Derinlik yaratma kapasitesi çukur baskı tekniğinin en dikkat çekici özelliklerinden biridir. Oyuk alanların farklı derinliklere sahip olması, ışığın ve gölgenin etkisini değiştirmekte ve bu sayede zengin bir ton aralığı elde edilmektedir. Bu durum baskı levhasına uygulanan oyma veya asitle aşındırma seviyesiyle çok yakından ilgilidir. Bu durum, sanatçılara yalnızca çizim ve detaylarda değil, aynı zamanda ışık ve gölge oyunlarında da büyük bir esneklik sunmaktadır. Ayrıca, her bir baskı kopyası, birbiriyle tam aynı olmasa da tekniğin doğası gereği kendine özgü özellikler taşımakta ve bu da her bir baskıyı benzersiz kılmaktadır.

Çukur baskı, tarihi boyunca farklı dönemlerde sanatsal ifade aracı olarak kullanılmaya devam etmiştir. 15. ve 16. yüzyılda özellikle Rönesans dönemi sanatçıları, çukur baskıyı, detaylı tasarımlar ve derinlikli portreler yapmak için kullanmışlardır. Albrecht Dürer ve Rembrandt gibi ünlü sanatçılar bu tekniği ustalıklarla kullanarak, baskı sanatını hem sanatsal hem de ticari açıdan önemli bir düzeye taşımışlardır.

Metalin çukur yerlerine boya doldurulup presle kâğıda aktarılma prensibine dayanan ve "Gravür" veya "Oymabaskı" olarak bilinen çukur baskı tekniği, soğuk kazı, Mezzotint, Leke gibi türleri de içinde barındırmaktadır. Soğuk Kazı, desenin kazınma aletleriyle çizilmesiyle, Mezzotint, ince dişli aletle yüzeyin dokulandırılmasıyla, Aside Yedirme Baskı (bkz. Görsel 2), vernikle kaplanıp desenin çizilmesiyle, Leke Baskı ise reçine tozlarıyla metalin ısıtılması ve asitle oyulmasıyla yapılmaktadır (imoga.org).

Görsel 2. Rembrandt, Değirmen, Aside Yedirme Baskı, Kuru Kazı ile. 15 x 21cm, 1641, Metropolitan Sanat Müzesi, New York (metmuseum.org).

Günümüzde de çukur baskı tekniği, grafik sanatçıların tercih ettiği bir teknik olarak önemini korumaktadır. Dijital baskı teknolojilerinin yaygınlaşmasına rağmen, çukur baskı gibi geleneksel yöntemler, sanatçılar tarafından estetik değerleri ve elle yapılan işin verdiği özgünlük nedeniyle tercih edilmektedir. Bu teknik, özellikle sınırlı sayıda baskı yapılabilmesi ve her baskının özgün bir iş olarak kabul edilmesi nedeniyle, koleksiyonluk baskılar üretmek isteyen sanatçılar için ideal bir yöntem olmuştur. Derinlikli tonlamalar, ince çizim detayları ve zengin baskı yüzeyleri ile bu teknik, baskı sanatında önemli bir yere sahip olmuştur.

Bir başka baskıresim tekniği olan serigrafide ise kumaş üzerine farklı solisyonlar uygulanarak baskı aşamalı olarak elde edilmektedir. Serigrafide (elek baskı), baskı endüstrisinde ve sanatta yaygın olarak kullanılan, oldukça esnek ve verimli bir baskı tekniğidir. Bu teknik, mürekkep ya da boya ile baskı yapabilmek için ince bir ağ, ipek veya elek kullanılan bir sistemle gerçekleştirilmektedir. Söz konusu ipek malzeme veya ağ, bir çerçeveye gerilmekte ve üzerine özel bir şablon yerleştirilmektedir. Serigrafide kullanılacak olan bu şablon, baskı yapılacak yüzeyin yalnızca istenen alanlarının mürekkep geçmesine izin verdiği şekilde hazırlanmaktadır; geri kalan alanlar ise mürekkebin geçişini engellemek için kapatılmaktadır. Şablon, genellikle film veya dijital baskı yöntemiyle hazırlanabilmektedir.

Serigrafide tekniğinde, baskı işlemi, mürekkebin ekrana baskı yapılacak yüzeye aktarılması için bir ragle kullanılarak gerçekleştirilir. Ragle, mürekkebi ekranın üstünden geçirmekte

ve belirli alanlarda, yani açık bölgelerde baskı yapılmasını sağlamaktadır. Bu şekilde mürekkep, baskı yüzeyine eşit bir şekilde dağılmakta ve desen ortaya çıkmaktadır. Baskı yüzeyi ise oldukça çeşitlenebilmektedir. Serigrafi tekniği, tekstil kumaşları, kâğıt, plastik, cam, metal gibi farklı yüzeylerde kullanılabilir. Serigrafi tekniği, tekstil kumaşları, kâğıt, plastik, cam, metal gibi farklı yüzeylerde kullanılabilir.

Elek baskı (serigrafi) tekniğinde, çerçeveye gerilen ipek veya sentetik kumaş, istenmeyen alanlar ışığa hassas emülsiyonla kaplanır. Görüntü, filmle veya inkjet sistemiyle pozlandırılıp suyla açılır. Açık kalan bölgelerden mürekkep geçer ve rakle ile uygulanarak istenen görüntü elde edilir (Uğur, 2019: 527).

Görsel 3. Serigrafi Uygulaması. (imoga.org)

Serigrafi tekniği, dijital baskının yaygınlaşmasına rağmen, mürekkep kalitesi, renk yoğunluğu ve dayanıklılığı açısından hala birçok alanda üstünlük sağlamaktadır. Ayrıca, tekniğin manuel ya da endüstriyel makinelerle uygulanabilmesi, her iki durumda da esneklik sunmaktadır. Geleneksel serigrafide el işçiliği ön planda olurken, endüstriyel uygulamalarda ise otomatik makineler kullanılarak yüksek hızda üretim yapılabilir.

Dijital baskı teknikleri, tasarım görsellerini doğrudan malzeme yüzeyine aktararak baskı yapma imkânı sunar. Bu süreçte kullanılan makineler, boya türlerine veya baskı yöntemlerine göre sınıflandırılır. En yaygın makineler, tonerli ve mürekkep püskürtmeli sistemlerdir. Her iki yöntem de farklı avantajlar sunarak, günümüzde birçok sektörde yüksek kaliteli baskı üretimini mümkün kılmaktadır (Polat, 2018: 644).

1. Monotip Baskı

“Monotip” terimi, “mono” (tek) ve “tip” (baskı türü) kelimelerinin birleşimiyle oluşmuş bir kavramdır. “Tip” kelimesi, özellikle baskıresim alanında harf biçimlerini veya basılmış karakterleri tanımlamak için kullanılır. Monotip, baskı sürecinin başlangıcında boş bir

plaka kullanılarak yapılan bir tekniktir. Bu plaka sadece bir destek görevi görür. Sanatçı, bu boş plaka üzerine doğrudan boya uygular ve ardından baskı alınır. Sonuç olarak elde edilen çalışma, yalnızca tek bir örnek olarak ortaya çıkar ve bu nedenle “monotip” olarak adlandırılır. Bu baskının birebir aynısını oluşturmak son derece zordur, dolayısıyla her monotip eser eşsizdir (Balamber, 2020).

Monotip baskı tekniğinde çoğu zaman anlık gerçekleştirilen çizimler ya da malzemeler üzerinden elde edilen dokular vasıtasıyla tek seferlik görünüm elde edilmektedir. Çoğunlukla düz bir yüzey üzerinde, cam, pleksiglass, çinko gibi pek çok materyal üzerine merdane yardımıyla boya verildikten sonra o anlık yapılan müdahaleler sonucunda baskı presi ya da herhangi bir cisimle kuvvet uygulanarak elde edilen baskı yöntemidir.

Monotip baskı tekniği, baskı sanatları içinde kendine özgü bir yere sahip olan bir tekniktir. Diğer baskı türlerinden farklı olarak, monotip baskıda her baskı yalnızca bir kez yapılabilen ve her baskı tekil, benzersiz bir eser olarak ortaya çıkmaktadır. Temelde, sanatçı mürekkep veya boya gibi baskı malzemelerini genellikle cam, metal, akrilik levha veya taş gibi düz bir yüzeye uygulamaktadır. Bu yüzeyin üzerine yapılan çizimler, fırça darbeleri, lekeler veya dokusal değişiklikler, doğrudan baskıya aktarılmaktadır. Ardından, bu yüzey bir kâğıda veya başka bir materyale basılarak, üzerinde bir görüntü bırakılmaktadır.

Monotip baskı tekniğinin özgünlüğü, her baskının farklı bir etki yaratmasında yatmaktadır. Çünkü uygulanan mürekkep, boya veya mürekkep karışımları her seferinde farklı sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca, baskının yapılacağı yüzeyin üzerinde yaratılan dokular ve desenler, her baskının kendine özgü bir form kazanmasını sağlamaktadır. Birçok sanatçı, bu yöntemi, özellikle spontane ve yaratıcı ifadeler geliştirmek için tercih etmektedir. Monotip baskı, aynı zamanda sanatçının kontrolü ve deneme-yanılma yoluyla elde ettiği sürprizler sonucu benzersiz görsel dil üretme imkanları sunmaktadır.

Monotip baskıda kullanılan malzemeler genellikle oldukça çeşitlidir. Sanatçılar, yüzeye mürekkep veya akrilik boyayı sürerek, daha sonra dokusal efektler yaratmak amacıyla fırça, sünger, kâğıt hatta parmaklarıyla müdahale edebilmektedirler. Ayrıca, negatif alanlar oluşturmak için kâğıt veya başka materyallerle örtülen alanlar da kullanılabilir. Bu süreç, aynı zamanda baskının her aşamasında sanatçının izlediği kararlar ve müdahalelerle şekillenmektedir, bu yüzden aynı teknikte yapılan iki baskı asla birbirinin aynısı olamaz. Tekniğin en ilginç yanlarından biri de hem kontrollü hem de spontane olabilmesidir. Sanatçı, ilk aşamalarda belirli bir kompozisyon veya tema üzerinde kararlar alırken, baskı yapma aşamasına geçtikten sonra mürekkebin nasıl dağılacakını veya yüzeydeki etkileşimleri önceden kestirememektedir. Bu nedenle monotip baskı, sanatsal yaratıcılığı teşvik eden bir özgürlük alanı sağlamaktadır.

Monotip baskılar, tek seferde basılmış resimlerdir. Bu tür eserler, "baskı resimcinin pentürü" veya "ressamca baskı" olarak da bilinir. Görüntülerin yalnızca bir güçlü baskıda ortaya çıkmasından ötürü bu baskılara monotip veya monotype denir. Her ne kadar bu iki terim sanatçıların yaklaşımlarına göre farklı biçimlerde sınıflandırılabilirse de genel olarak monotip baskı terimi daha yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Doksanoğlu, 2020: 240).

Monotip baskı tekniği, geleneksel baskı tekniklerinden farklı olarak, çok daha basit bir süreçle uygulanabilen bir tekniktir. Bu özellik, onu hem sanatsal üretim hem de eğitim amaçlı atölye çalışmalarında oldukça popüler hale getirmiştir. Monotip baskı, karmaşık makineler ve malzemeler kullanmayı gerektirmediği için sadece temel birkaç malzeme ile rahatça yapılabilir. Örneğin, bir düz yüzey, genellikle bir masanın üstü veya uygun

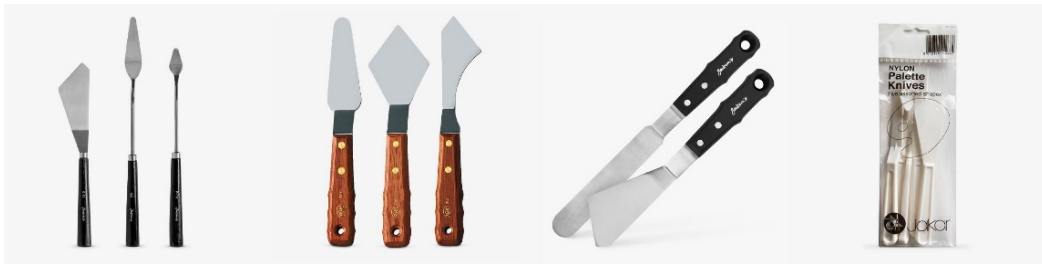
bir başka alan, bu baskı türü için yeterli olacaktır. Bu yüzeye uygulanan boya, sanatçının yaratıcı ifadesini yansıtılabileceği temel unsurdur. Boya uygulamak için kullanılan fırça veya küçük bir merdane, sanatçının çalışmasını dilediği şekilde şekillendirmesine olanak tanımaktadır. Bu araçlar, boyanın yüzeyde düzgün bir şekilde yayılmasını sağlamakta ve baskı almak için gereken imkânı sunmaktadır. Baskı yapmak için başka herhangi bir teknik ekipman gerekmemekte, farklı renklerde boyalar bir araya getirilerek, zengin ve canlı görseller oluşturulabilmektedir. Sanatçı, boya ile yüzey üzerine şekiller, desenler ya da dokular ekleyerek, her baskıda benzersiz bir sonuç elde etmektedir.

Monotip baskının bir diğer avantajı ise, her baskının tek bir örnek olmasıdır. Bu, sanatçıyı serigrafi ya da litografi gibi tekrarlı baskı tekniklerinden ayıran önemli bir özelliktir. Monotip, her baskı için yeni bir tasarım ve yaratıcı bir ifade alanı sunmaktadır. Çünkü her baskı, önceki baskıya benzer olsa da küçük farklarla her defasında farklı bir sonuç doğurmaktadır. Bu özellik, monotonluk ve tekrarlanan sonuçlardan kaçınmak isteyen sanatçılar için idealdir.

Atölye ortamlarında kullanılan büyük mermer masalar ya da baskı preslerinin yerine, monotip baskı tekniği daha minimal bir düzenleme ile gerçekleştirilebilmektedir. Bu, hem atölyelerin daha verimli kullanılmasını sağlamakta hem de malzeme açısından tasarruf yaratmaktadır. Küçük bir alan ve sınırlı sayıda malzeme ile bile oldukça etkileyici ve özgün sanat eserleri ortaya çıkabilmektedir. Sanatçının teknik bilgi ve yaratıcılığı, kullanılan malzemelerin sınırlarını aşarak, her bir baskıyı eşsiz kılmaktadır. Monotip için çok az ekipman gereklidir. Yağlı boya için kullanılan araç ve malzemelerle basit bir şekilde baskı almak mümkündür. Eğer başka bir şey yoksa, bir kâğıt veya kart parçası plaka olarak kullanılabilir. Rulolar ve baskı mürekkepleri yardımcı olsa da zorunlu değildir. Baskı presine veya kimyasallara ihtiyaç yoktur. Monotip baskı çalışmaya başlamak için gerekenler pigment, fırçalar, bıçaklar, palet, incelticiler, rulolar, baskı plakaları ve kağıttır (Abdullah, Legino vd., 2016: 414).

Görsel 4. Monotip Baskı İçin Kullanılan Materyal Örnekleri (jacksonsart.com).

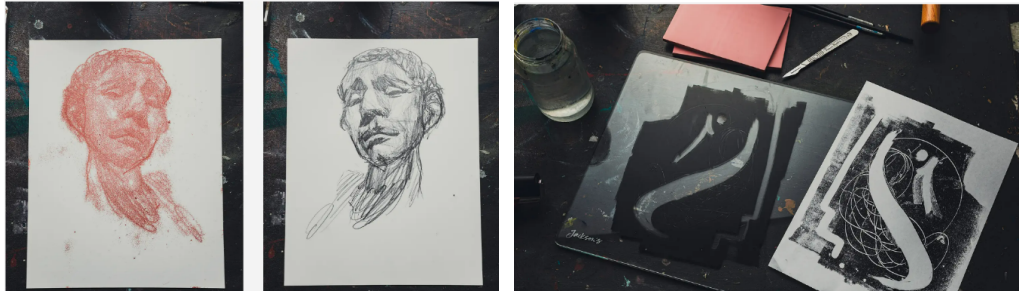

Görsel 5. Monotip Baskı İçin Kullanılan Materyal Örnekleri (jacksonsart.com).

Görsel 6. Monotip Baskı İçin Kullanılan Merdane Örnekleri (jacksonsart.com).

Monotip baskı tekniğinde düz yüzey üzerine yapılan çizim doğrudan yüzey üzerine yapıldığı gibi herhangi bir kâğıda çizilen ya da çıktı alınan bir görselin üzerinden aktarılabilir. Pek çok farklı materyalden faydalanılabilen tekniğin çabuk sonuç vermesi ve tek seferde özgün bir çalışma elde edilmesi bakımından ressamlar tarafından kullanılan bir yöntem olduğu görülmektedir.

Görsel 7. Kâğıttan Yüze Çizim ve Doğrudan Yüze Çizim Örnekleri (jacksonsart.com).

Monotip baskı tekniği uygulanırken farklı nesnelerin dokusundan yararlanarak farklı etkiler oluşturulabilmektedir. Bu nesneler arasında atık kumaşlar, bitkiler, kağıtlar kullanılabilir. Söz konusu nesneler merdane yardımı ile boya verilerek doku etkilerinden yararlanılabilmektedir. Kullanılmayan, atık kumaşların bir araya getirilerek oluşturulduğu kompozisyonlarla tek seferlik özgün sanatsal ürünler elde edilirken aynı zamanda sürdürülebilirlik bakımından çevresel farkındalık da oluşturulabilir.

Görsel 8. Atık Kumaşların Desenlerinden Yararlanılarak Yapılan Monotip Baskı Örneği (jacksonsart.com).

Monotipiler, günümüzdeki anlamlarıyla ancak on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru yaygınlaşmaya başlamıştır. Bununla birlikte, bu baskı türünü oluşturmak için gereken teknik bilgiler, en azından on beşinci yüzyıldan beri, gravür baskı yöntemleriyle eş zamanlı olarak mevcuttur. Monotip, mürekkep veya boya ile bir görüntü oluşturulmuş pürüzsüz ve işlenmemiş bir yüzeyden tek bir iz çıkarılarak elde edilmektedir. Genellikle, ikinci veya hatta üçüncü bir iz almak için yeterli pigment kalmaktadır. Bu tür izler bazen hayalet şeklinde adlandırılmaktadır (Metropolitan Museum of Art, 1980: 3).

Sanat tarihine bakıldığında pek çok sanatçının monotip baskı tekniğini kullandığı görülmektedir. Genellikle düz bir yüzey üzerine desen çizimi prensibine dayalı bu eserler monotip baskı tekniğine iyi birer örnek oluşturmaktadır. Giovanni Benedetto Castiglione, Edgar Degas, Paul Gauguin gibi çoğu sanatçının monotip baskıyı kullanarak üretmiş olduğu eserler mevcuttur.

17. yüzyılda monotip tekniğini ilk kullananlar arasında Giovanni Benedetto Castiglione ve Rembrandt van Rijn yer alır; ancak bu eserler o dönemde “monotip” olarak adlandırılmamıştır. İlk yazılı tanım, 1821’de Adam Bartsch tarafından yapılmış ve o dönemde kullanılan yöntem “akuatint taklidi” olarak belirtilmiştir. Monotip terimi, 1881’de Harris Bicknell ve diğer sanatçılar tarafından Art Journal dergisinde ilk kez kullanılmıştır. 19. yüzyıl sonunda, Edgar Degas ve Paul Gauguin bu teknikle yapılan eserleri “basılı desenler” olarak anmış, bazı makalelerde ise Amerikalı sanatçılara ait monotipler “monotonlar” veya “monokromlar” olarak tanımlanmıştır (Balamber, 2020: 85).

Görsel 9. Giovanni Benedetto Castiglione, Theseus Finding the Arms of his Father (Theseus Babasının Silahlarını Buluyor), Monotip Baskı, 1645. (britishmuseum.org)

Castiglione'nin 'Theseus Finding the Arms of his Father' adlı bakır plaka üzerinden yaptığı siyah mürekkep monotip baskısı incelendiğinde, sanatçının yüksek baskı merdanesiyle mürekkebi yayarak, sivri uçlu araçlarla çizim ve eksiltme işlemleri gerçekleştirdiği görülmektedir. Sanatçı, olağanüstü yeteneğiyle, zemin üzerinde meşale alevi ve ışık huzmeleri gibi unsurları, boya eksiltme yöntemiyle yaratmıştır. Bu teknikle, mekânın atmosferini ve ışık-gölge oyunlarını ustaca belirlemiştir (Ayдын, 2020: 162).

Görsel 10. Giovanni Benedetto Castiglione, Adem'in Yaratılışı, Monotip, Yaklaşık 1642. (en.wikipedia.org)

Bir diğer monotip baskı örnekleri veren sanatçı Maurice Prendergast'dır. Onun monotipleri baskıresim alanında önemli bir yer bulmaktadır. Prendergast, baskı tekniğine olan ilgisini monotip ile sınırlayarak, çok sayıda rengi tutarlı bir şekilde kullanarak renkli baskıyı halka tanıtmıştır. Prendergast monotip baskı sürecini "bakır üzerine yağlı boya ile boyayıp, bazı yerleri beyaz bırakın ve resim hoşunuza gittiğinde Japon kağıdını yerleştirip preste bastırın ya da kaşıkla ovalayın" diyerek açıklamıştır. 1891 ile 1902 arasında yaklaşık iki yüz monotip ürettiği düşünülse de günümüzde bilinen sayısı daha azdır (moma.org).

Görsel 11. Maurice Prendergast, Bastille Günü, 1892. Monotipi; 30,5 x 24,8 cm. Cleveland Sanat Müzesi (clevelandart.org).

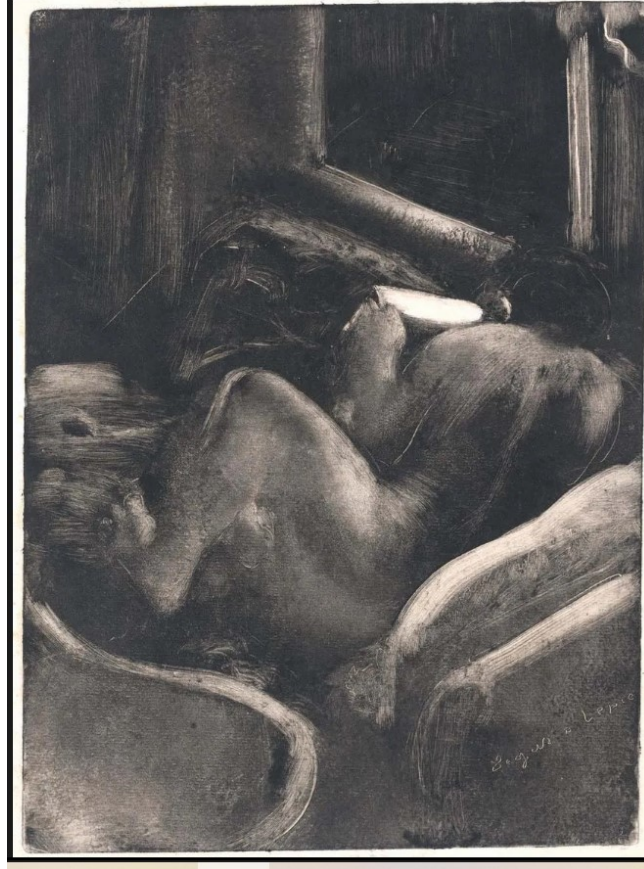

Görsel 12. Maurice Prendergast, Tersane: Oynayan Çocuklar, 1900–1902. Monotip; 20 x 25,3 cm. Cleveland Sanat Müzesi (clevelandart.org).

Edgar Degas, birçok eserine pastel boya ile başlamış ve ardından bu çizimlerini monotip baskı tekniğine dönüştürmüştür. Bu teknik sayesinde sanatçı, önemli bir değişim geçirerek kendine has bir tarz geliştiren yeni bir seri resim ortaya koymuştur. Degas, monotip baskı tekniğinin olanaklarını keşfettikten sonra, 1870'lerden 1880'lere kadar ve ardından 1890'larda, yaratıcı açıdan en verimli dönemlerini yaşarken 300'den fazla monotip üretmiştir (Arısoy ve Kayahan, 2022: 1531).

Edgar Degas, yapmış olduğu monotip baskılarında genellikle figüratif anlayışla kompozisyonlar üretmiştir. Sanatçı, düz yüzey üzerine uyguladığı boya ile gerçekleştirdiği müdahaleler sayesinde özgün desenler oluşturmuş ve böylece monotip baskı tekniğinin estetik potansiyelini etkileyici bir şekilde ortaya koymuştur.

Degas, bu teknikle hem resimsel hem de baskı sanatı alanında yenilikçi bir yaklaşım sergilemiştir. Degas, özellikle dansçı figürleri ve günlük yaşam sahneleri gibi temaları tercih ederek, izleyicilere hem estetik bir deneyim sunmuş hem de dönemin sosyal yaşamına dair içgörüler vermiştir. Ressamın monotip baskılarında, hareket ve anlık duyguların yakalanması ön planda olmuştur. Boya uygulamaları sırasında kullandığı fırça darbeleri ve renk geçişleri, izleyiciye adeta bir anı donduruyormuş hissi verir. Monotip tekniğinin getirdiği özgürlük, Degas'a sahneleri ve figürleri daha dinamik bir şekilde yorumlama imkânı tanımıştır.

Görsel 13. Edgar Degas, Kadın Okuyor, Edgar Degas'nın monotipi, yaklaşık 1885; Ulusal Sanat Galerisi, Washington, DC (britannica.com).

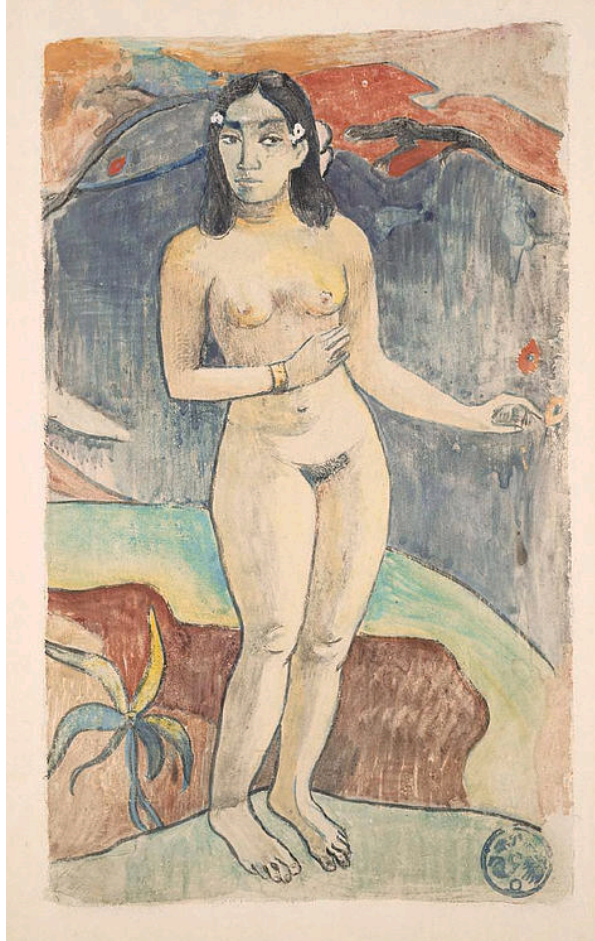

Görsel 14. Edgar Degas, Üç Bale Dansçısı. (35,6×51,3 cm. Yak. 1878, Kâğıt Üzerine Monotip (moma.org).

Edgar Degas dışında monotip baskı tekniğini kullanan önemli bir diğer ressam da Paul Gauguin'dir. Gauguin, bu teknikle özellikle figüratif kompozisyonlar yaratmayı tercih etmiştir. Monotip baskı tekniği sunduğu özgürlük sayesinde sanatçının yaratıcılığını serbestçe ifade etmesine olanak tanımaktadır. Gauguin'in çalışmalarında, canlı ve çarpıcı renklerle oluşturulmuş figürler göze çarpar. Bu figürler, genellikle doğanın güzelliklerini, yerel yaşamı ve kültürel unsurları yansıtır. Ressamın baskılarında suluboya, pastel boya gibi boyalarla çeşitli renkler uyguladığı görülmektedir. Ayrıca, bu baskılar, sanatçının soyut ve gerçekçi unsurları bir araya getirdiği eserler olarak dikkat çeker. Monotip tekniği, Gauguin'in sanat anlayışını ve yaratıcı sürecini anlamak için önemli bir kapı aralar ve onun sanat yolculuğundaki yenilikçi yaklaşımını gözler önüne serer.

Klasik monotip için gerekenler oldukça basit olan, bir bakır levha, mürekkep, bezler, bir fırça, bir gravür presi ve kâğıttır. Ancak Gauguin, 1899 civarında Tahiti'de kendi çizim baskı yöntemini denemeye başladığında, bu temel araçlar bile elinde mevcut değildi. Bakır levha yerine kâğıt kullanarak monotipler üretmiştir. Gauguin, bir pres kullanmak yerine çizimini doğrudan aktararak, çizim yapmanın aynı zamanda baskı yapma eylemi olduğunu vurgulamıştır (Field, R. S., 1973: 21).

Görsel 15. Paul Gauguin, Nave Nave Fenuna, Suluboya Monotip Baskı, Güzel Sanatlar Müzesi Boston, 1894 (archive.com).

Sonuç

Resim; renklerin, çizgilerin ve formların kullanımı, izleyicinin hayal gücünü canlandırırken farklı yorumlara kapı aralamaktadır. Her bir eser, sanatçının yaşadığı anların ve hislerinin bir yansıması olarak izleyiciyle eşsiz bir bağ kurmaktadır. Böylelikle bir ifade aracı olarak insanlar için önemli bir rol oynamaktadır. Baskiresim, bu bağlantıyı daha geniş kitlelere taşımaya mümkün kılar. Tek bir eserin birçok kopyasını üretme olanağı, sanatçının ifadesini yaymanın yanı sıra izleyicilerin farklı perspektiflerini keşfetmelerine de olanak tanımaktadır. Bu süreç, bireysel deneyimleri kolektif bir paylaşım haline getirerek sanatın erişilebilirliğini artırır. Tarihi oldukça eski olan baskiresim, yüksek baskıdan çukur baskıya, elek baskıdan düz baskıya kadar çeşitli teknikleri kapsamaktadır. Dijital teknolojinin gelişmesiyle birlikte, dijital baskının da bu alanda önemli bir rol oynamaya başladığı görülmektedir.

Monotip baskı, sanatçıya özgün eserler oluşturma fırsatı sunan, az araç gereçle uygulanabilen bir tekniktir. Bu tekniğin kolaylığı, hızlı sonuç verme yeteneği ve elde edilen görüntülerin tekrar edilemezliği, onu özel kılan unsurlar arasında yer almaktadır. Tekniğin kolay imkanlar sunması ve pek çok deneysel uygulama yöntemini içinde barındırması gibi unsurlar çalışmanın konusunu oluşturmada etkili olmuştur. Araştırmada, literatür taraması yöntemiyle mevcut bilgi birikimi gözden geçirilmiş ve eser analizi yapılmıştır. Monotip baskı, özellikle derinlemesine incelenmiş; bu süreçte kullanılan malzemeler, teknik aşamalar ve sanatçıların eserlerinden örnekler verilmiştir. Pek çok baskiresim tekniğinin aksine, monotip baskı tekniği, az sayıda materyal ile kolaylıkla uygulanabileceği sunmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde Monotip baskının, temel olarak bir yüzeyin (genellikle metal, cam veya plastik) üzerine mürekkep veya boya uygulayarak yapılan bir teknik olduğu, sanatçının bu yüzeye dilediği gibi şekiller, desenler veya renkler ekleyerek anlık yaratıcılığını sergileyebileceği görülmüştür. Aynı zamanda baskı sürecinde kullanılan malzemelerin basitliğiyle sanatçının fikirlerini hızlı bir şekilde gerçekleştirmesine olanak tanıdığı gözlemlenmiştir. Örneğin, fırça, rulo veya spatula gibi temel araçlar ile istenen görsel etki kolayca elde edilebilmektedir. Ayrıca, sanatçının kullandığı mürekkep veya boyanın kalitesi de önemli bir faktördür. Farklı dokular ve renkler, her baskıda farklı sonuçlar doğurmaktadır. Bu da monotip baskıyı, her seferinde yeni ve beklenmedik sonuçlar elde etme fırsatı sunan bir yöntem haline getirmektedir.

Çalışmada görülen bir diğer bulgu, teknikle elde edilen baskıların tekrar edilememesidir. Her baskı, bir önceki ile aynı olmadığından, sanatçılar kendilerini her seferinde yeniden ifade etme şansına sahip olmaktadır. Bu durum, yaratım sürecine özgürlük katmakta; sanatçı, belirli bir kompozisyona veya tema üzerine kısıtlanmadan, anlık duygularını ve düşüncelerini yansıtabilmektedir. Böylece, monotip baskı tekniği, spontane yaratıcılığı teşvik ederek sanatçıya anın duygusunu yakalama fırsatı vermektedir. Aynı zamanda, bu teknik, sanatçılara deneme-yanılma sürecinde geniş bir alan sunmaktadır. Farklı renk kombinasyonları, doku denemeleri veya yeni araçlar kullanarak yaratılan her baskı, sanatçının keşif yapmasına olanak tanır. Araştırmada edinilen veriler ışığında monotip baskı tekniğinin, sanatçılara hem ifade özgürlüğü sunduğu hem de yaratım sürecinde sınırsız olasılıklar vaat ettiği, bu özellikleri sayesinde, sanatçıların içsel dünyalarını ve duygularını aktarabilecekleri etkili bir yöntem haline geldiği sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Abdullah, Legino vd. (2016). *Monoprint Technique: Medium and Expression*, DOI: 10.1007/978-981-10-0237-3_41
<https://www.researchgate.net/publication/323004933>
- Arısoy, D. & Kayahan, Z. (2022). "Monobaskı Üzerine Bir Uygulama Örneği", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (ISSN: 2630- 631X) 8(62): 1528-1535 <https://smartofjournal.com/files/smartjournal/86495ecc-603f-4712-8c37-e2023bd4a751.pdf>
- Aydın, A. (2020). "Bir Boyaresim-Baskıresim Kombinasyonu Olarak Monotype-Boyaresim İlişkisi ve Bir Örnek Olarak Giovanni Benedetto Castiglione". *IEDSR Association*, 5(5), 154–164. <https://doi.org/10.46872/pj.50>
<https://pearsonjournal.com/index.php/pub/index>
- Balamber, B. (2020). "Melez Bir Baskıresim Tekniği: On Yedinci Yüzyıldan On Dokuzuncu Yüzyıla Monotip". *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 10(22), 82-97. <https://doi.org/10.16950/iujad.795089>
- Balamber, B. (2020, December 2). Monotip ile Monobaskı Arasındaki Farklar Üzerine Bir Çalışma. *bbalamber*. <https://www.burcakbalamber.com/single-post/monotip-ile-monobask%C4%B1-aras%C4%B1ndaki-farklar-%C3%BCzerine-bir-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma>
- Baskı Resim Teknikleri. (2024). *IMOGA Panel*. <https://www.imoga.org/tr/what-are-we-doing/printing-picture-techniques/category:cukur-baski>
- Baskı Resimin Tarihçesi. (2024). *IMOGA Panel*. <https://www.imoga.org/tr/what-are-we-doing/baski-resimin-tarihcesi>
- Doksanoğlu, A. (2020). "Güzel Sanatlar Eğitiminde Etkin Öğrenme Becerisi Geliştirme Bağlamında Bir Şema Örneği: Monobaskı Tekniği", *Journal of Arts*, 3(3), 2020, 237-264. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1286894>
- Field, R. S. (1973). *Paul Gauguin: Monotypes*, Published on The Occasion of The Exhibition at The Philadelphia Museum of Art. <https://dn720308.ca.archive.org/0/items/paulgauguinmonot00gaug/paulgauguinmonot00gaug.pdf>
- Grabowski B. ve Fick B. (2009). *Baskıresim*, Çev. Simber Atay Eskier & Arif Ziya Tunç, İzmir: Karakalem Kitabevi.
- Karakuş, G. (2023). "Bilgi objesinin estetik objeye dönüşümü bağlamında Katsushika Hokusai Ukiyo-e'lerinde Fuji Dağı". *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 31, 1-12. Doi: 10.17484/yedi.1169412 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2625947>
- Kıran, H. (2016). Çağdaş Baskı Resim Sanatına Genel Bir Bakış. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(1), 54-77. <https://doi.org/10.20488/www-std-ankara-edu-tr.291232>
- Keskin, İ. (2022). *Uluslararası Ölçütleriyle Özgün Baskıresim*, Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Sayı: 13.
- Malkoç, E. G. (2018). Ukiyo-e: yüzen dünya resimleri. Yüksek lisans tezi. *Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Plastik Sanatlar Ana Bilim Dalı*.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=p2IEC4W8UbE2H7iJXYv0WA&no=xAjBMd2yy5bk8KxmRU_giA

Metropolitan Museum of Art. (1980). *The Painterly Print: Monotypes from the Seventeenth to the Twentieth Century*, New York.

Maurice Prendergast. *The Rehearsal*. 1900 | MOMA. The Museum of Modern Art. <https://www.moma.org/collection/works/63503>

Polat, H. H. (2018). "Endüstriyel Baskı Teknikleri ve Dijital Baskı", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 81, Kasım 2018, s. 639-646. <https://asosjournal.com/DergiTamDetay.aspx?ID=14319>

Uğur, E. (2019). "Serigrafi Baskı Tekniğinde Kalıp Malzemesi Olarak Kullanılan Sentetik Dokumaların Baskı Kalitesi ve Kullanım Performansını Belirleyen Üretim Süreçlerinin Analizi". *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (15), 526-534. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/679168>

Görsel Kaynakçası

Görsel 1. Katsushika Hokusai, Kanagawa Açıklarında Büyük Dalga, Tahta Baskı, 25,7 cm × 37,9 cm, 1831.

(https://en.wikipedia.org/wiki/The_Great_Wave_off_Kanagawa#/media/File:Tsunami_by_hokusai_19th_century.jpg / Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024).

Görsel 2. Rembrandt, Değirmen, Aside Yedirme Baskı, Kuru Kazı ile. 15 x 21cm, 1641, Metropolitan Sanat Müzesi, New York.

(https://www.metmuseum.org/toah/hd/rembp/hd_rembp.htm / Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024).

Görsel 3. Serigrafi Uygulaması. (<https://www.imoga.org/tr/what-are-we-doing/printing-picture-techniques/category:elek-baski> / Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024).

Görsel 4. Monotip Baskı İçin Kullanılan Materyal Örnekleri.

(<https://www.jacksonsart.com/blog/2021/11/01/monotype-printmaking-for-beginners-what-you-need-to-get-started/> / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 5. Monotip Baskı İçin Kullanılan Materyal Örnekleri.

(<https://www.jacksonsart.com/blog/2021/11/01/monotype-printmaking-for-beginners-what-you-need-to-get-started/> / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 6. Monotip Baskı İçin Kullanılan Merdane Örnekleri.

(<https://www.jacksonsart.com/blog/2021/11/01/monotype-printmaking-for-beginners-what-you-need-to-get-started/> / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 7. Kâğıttan Yüzeye Çizim ve Doğrudan Yüzeye Çizim Örnekleri.

(<https://www.jacksonsart.com/blog/2021/11/01/monotype-printmaking-for-beginners-what-you-need-to-get-started/> / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 8. Atık Kumaşların Desenlerinden Yararlanılarak Yapılan Monotip Baskı Örneği.

(<https://www.jacksonsart.com/blog/2021/11/01/monotype-printmaking-for-beginners-what-you-need-to-get-started/> / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 9. Giovanni Benedetto Castiglione, Theseus Finding the Arms of his Father (Theseus Babasının Silahlarını Buluyor), Monotip Baskı, 1645.

(https://www.britishmuseum.org/collection/object/P_1985-1214-34 / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 10. Giovanni Benedetto Castiglione, Adem'in Yaratılışı, monotip, yaklaşık 1642. (https://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Benedetto_Castiglione / Erişim Tarihi: 17 Eylül 2024).

Görsel 11. Maurice Prendergast, Bastille Günü , 1892. Monotipi; 30,5 x 24,8 cm. Cleveland Sanat Müzesi. (<https://www.clevelandart.org/exhibitions/monotypes-painterly-prints> / Erişim Tarihi: 19 Eylül 2024).

Görsel 12. Maurice Prendergast, Tersane: Oynayan Çocuklar, 1900–1902. Monotip; 20 x 25 cm. Cleveland Sanat Müzesi. (<https://www.clevelandart.org/exhibitions/monotypes-painterly-prints> / Erişim Tarihi: 19 Eylül 2024).

Görsel 13. Edgar Degas, Kadın Okuyor, Edgar Degas'nın monotipi, yaklaşık 1885; Ulusal Sanat Galerisi, Washington, DC. (<https://www.britannica.com/technology/monotype-printmaking> / Erişim Tarihi: 19 Eylül 2024).

Görsel 14. Edgar Degas, Üç Bale Dansçısı. (35,6×51,3 cm. Yak. 1878, Kâğıt Üzerine Monotip. (<https://www.moma.org/audio/playlist/27> / Erişim Tarihi: 22 Eylül 2024).

Görsel 15. Paul Gauguin, Nave Nave Fenuna, Suluboya Monotip Baskı, Güzel Sanatlar Müzesi Boston, 1894. (<https://archive.org/details/paulgauguinmonot00gaug/page/26/mode/2up> / Erişim Tarihi: 20 Eylül 2024).

Bu makale iThenticate intihal tespit yazılımıyla taranmıştır. / This article has been scanned by iThenticate plagiarism detection software.

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur. / In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.

Araştırma iki yazar tarafından yürütülmüştür (Katkı Oranı: %50-%50). / The research was conducted by two authors (Author Contribution: 50%-50%).

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır. / There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.